

Mark James
Prif Weithredwr
Cyngor Sir Caerfyrddin
Neuadd y Sir
Caerfyrddin,
SA31 1JP

Cambrian Buildings
Mount Stuart Square
Cardiff CF10 5FL

Adeiladau Cambrian
Sqwâr Mount Stuart
Caerdydd CF10 5FL

10 Awst 2015

Annwyl Mr James

Adolygiad o Gartrefi Gofal: Dadansoddiad o'ch ymateb terfynol

Rwy'n ysgrifennu i ddiolch i chi am roi ymateb terfynol i'm Hanghenion Gweithredu, sef ymateb yr wyf wedi cael cyfle i'w ddadansoddi bellach.

Wrth ddadansoddi'r ymateb a ddaeth i law, roeddwn i'n chwilio am sicrwydd, drwy'r wybodaeth a roddwyd a thrwy'r camau a oedd ar eu hanner neu yn yr arfaeth, y bydd fy Anghenion Gweithredu'n cael eu rhoi ar waith ac y bydd y canlyniadau arfaethedig yn cael eu cyflawni ar ran pobl hŷn.

Mae'ch ymateb yn dangos ymrwymiad i gyflawni'r newid angenrheidiol a amlinellais yn fy Adolygiad o Gartrefi Gofal ac mae'n manylu ar gamau rydych chi wedi'u cymryd neu y byddwch yn eu cymryd er mwyn cyflawni nifer o'r canlyniadau arfaethedig.

Mae'n dda gen i fod eich sefydliad wedi defnyddio'r adborth adeiladol a roddais yn gynharach yn y flwyddyn er mwyn gwella'ch ymateb. Mae'n dda gweld bod yr Awdurdod Lleol yn gweithio gyda'r Bwrdd Iechyd mewn rhai o'r Anghenion Gweithredu, a'ch bod wedi manylu ar y gweithdrefnau adolygu a chlориannu sydd gennych er mwyn rhoi sicrwydd ar lefel uchel yn eich sefydliad y bydd y canlyniadau angenrheidiol yn cael eu cyflawni.

Mae'ch sefydliad wedi cynnig mynd ati i ddatblygu gwasanaethau neu brosesau newydd sydd â'r potensial i symud ymlaen fel arferion gorau. Er

enghraifft, byddwch yn monitro effaith hyfforddiant dementia ar staff gofal drwy oruchwyliaeth a sesiynau ymarfer myfyriol a fydd yn cael eu cynnal bob chwarter (Angen Gweithredu 3.2).

Gan hynny, rwy'n fodlon bod eich sefydliad eisoes yn cydymffurfio â'r rhan fwyaf o'm Hanghenion Gweithredu neu wedi ymrwymo i gymryd y camau angenrheidiol i gyflawni'r newid angenrheidiol. Serch hynny, rhaid imi nodi bod dau faes o hyd lle mae angen rhagor o waith er mwyn rhoi sicrwydd imi y bydd y newid a'r gwelliant angenrheidiol yn cael eu cyflawni ar ran pobl hŷn.

Mae dadansoddiad manwl wedi'i atodi o'r wybodaeth ychwanegol a roesoch mewn ymateb i'm cais.

Fel y gwyddoch, o dan Ddeddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006 mae'n ofynnol imi gadw cofrestr o'r ymatebion i'm Hanghenion Gweithredu ac felly bydd yr holl ymatebion gan y cyrff sy'n dod o dan fy Adolygiad yn cael eu cyhoeddi ar fy ngwefan ynghyd â'r dadansoddiad o bob ymateb.

Fel y dywedais yn barod, byddaf yn cyhoeddi sylwebaeth gyffredinol ynghylch a ydw i'n credu y bydd y newid yr wyf yn disgwyl ei weld ar ran pobl hŷn yn cael ei wireddu ledled Cymru ac rwy'n bwriadu gwneud datganiad cyhoeddus ffurfiol am hyn ac am y camau y mae'r cyrff unigol sy'n dod o dan yr adolygiad yn bwriadu eu cymryd. Caiff y datganiadau hyn eu gwneud ar 11 Awst.

Rwy'n bwriadu cynnal adolygiad dilynol ymhen 18 mis, pryd y byddaf yn chwilio am dystiolaeth bendant bod y canlyniadau yr wyf yn disgwyl eu gweld wedi'u cyflawni'n gyson ar draws cartrefi gofal eich ardal. Yn nes ymlaen, byddaf yn rhoi gwybod ichi am hyd a lled yr adolygiad a'r dull y byddaf yn ei ddefnyddio.

Er hynny, mae yna nifer o feysydd y bydd arna i angen diweddariad a sicrwydd yn eu cylch yn y cyfamser ac fe fyddaf yn ysgrifennu atoch ar wahân ynglŷn â'r rhain a sut y byddaf yn gofyn ichi wneud hyn.

Rwy'n edrych ymlaen at barhau i gydweithio â chi i sicrhau bod gan bobl hŷn sy'n byw mewn cartrefi gofal yng Nghymru yr ansawdd bywyd gorau posibl a'r safonau gofal uchaf.

Yn gywir,

Sarah Rochira

Sarah Rochira
Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru

Cyngor Sir Caerfyrddin

Mae'r Awdurdod Lleol yn amlinellu'r trefniadau adrodd ar gyfer y Swyddogion Cyfrifol sydd wedi'u Henwi ac sy'n gyfrifol am gymryd y camau ym mhob Angen Gweithredu. Rwy'n croesawu hyn gan y dylai alluogi'r Awdurdod Lleol i fonitro'r cynnydd yn ofalus ym mhob maes, a hefyd nodi ac ymateb i unrhyw gymhlethdodau neu bryderon sy'n codi.

Ar ben hynny, rwy'n croesawu'r ffaith bod Menter Gydweithredol Iechyd a Gofal Cymdeithasol y Canolbarth a'r Gorllewin yn dweud y bydd yn parhau i chwarae rhan allweddol mewn lledaenu addysg ac mewn dod ag asiantaethau at ei gilydd i fynd i'r afael â heriau, gan barhau ar siwrnai gyffredin o welliannau.

Angen Gweithredu 1.6

Casgliad Terfynol - Derbyniol

1.6 Cynigir eiriolaeth annibynnol i bobl hŷn o dan yr amgylchiadau canlynol:

- pan fo pobl hŷn mewn perygl, neu yn dioddef camdriniaeth gorfforol, emosiynol, ariannol neu rywiol.
- lle mae cartref gofal yn cau neu berson hŷn yn symud oherwydd bod eu hanghenion gofal wedi newid.
- pan fo person hŷn angen cymorth i'w helpu i adael yr ysbyty.

Yn achos y rhai sydd â chapasiti anwadal neu anawsterau cyfathrebu, dylai hwn fod yn eiriolaeth na chyfarwyddir.

Pan fo pryderon cynyddol ynglŷn â chartref gofal, mae'n rhaid i breswylwyr gael mynediad i eiriolaeth na chyfarwyddir.

Codais bryder mewn perthynas ag ymateb cychwynnol yr Awdurdod Lleol i'r Angen Gweithredu yma, sef er bod crynodeb wedi'i ddarparu ar y ddarpariaeth gyffredol ar gyfer eiriolaeth annibynnol, doedd yna ddim dadansoddiad na gwerthusiad o wasanaethau eiriolaeth mewn perthynas â'r deilliannau ar gyfer pobl hŷn.

Felly rwy'n croesawu'r ffaith bod yr Awdurdod Lleol wedi ymateb yn uniongyrchol i'm pryder trwy ddatgan y bydd yn cynnal gwerthusiad o'r gwasanaethau eiriolaeth cyfredol i nodi gwendidau yn y ddarpariaeth i lywio'r agenda gwella. Os caiff camau eu cymryd ar ôl nodi bylchau yn y gwasanaeth, mae yna botensial y bydd pobl hŷn yn gallu sicrhau eu hawliau, sicrhau bod eu lleisiau'n cael eu clywed a bod eu pryderon yn cael eu hateb, yn enwedig mewn sefyllfaoedd lle y gallen nhw fod yn hygllwyf.

Mae'r ymateb yn cynnwys amserlenni clir ar gyfer cwblhau'r gwerthusiad o'r ddarpariaeth ac i nodi diffygion, ac mae hefyd yn nodi unigolyn atebol a fydd yn gyfrifol am gwblhau'r camau. Dylai eglurder y dull hwn alluogi'r Awdurdod Lleol i fonitro'r gwaith yn ofalus.

Ond, rhaid imi nodi bod gallu'r Awdurdod Lleol i wella'r ddarpariaeth eiriolaeth annibynnol yn y sefyllfaoedd y cyfeirir atyn nhw yn yr Angen Gweithredu yn dibynnu ar ansawdd y gweithgareddau gwerthuso ac unrhyw gamau ar gyfer gwella sy'n deillio o hynny. Er bod yr ymateb cychwynnol yn darparu gwybodaeth am rywfaint o'r ddarpariaeth gyfredol, dydy'r ymateb a'r bwriad i werthuso'r ddarpariaeth gyfredol ddim yn rhoi sicrwydd llwyr imi (yn seiliedig ar ymrwymiad cadarn) y caiff eiriolaeth annibynnol ei darparu yn yr holl sefyllfaoedd a amlinellir yn yr Angen Gweithredu.

Angen Gweithredu 2.2

Casgliad Terfynol - Derbyniol

2.2 Mae gan bobl hŷn fynediad i wasanaethau arbenigol a, phan fo hynny'n briodol, i ofal amlddisgyblaethol a ddyluniwyd i gefnogi adsefydlu yn dilyn cyfnod o afiechyd.

Barnwyd o'r blaen fod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r Angen Gweithredu hwn yn dderbyniol. Gan hynny, does dim rhagor o ddadansoddi wedi bod.

Angen Gweithredu 3.2

Casgliad Terfynol - Derbyniol

3.2 Mae holl weithwyr cartrefi gofal yn derbyn hyfforddiant dementia sylfaenol fel rhan o'r drefn gynefino, ac mae'r holl staff gofal a rheolwyr cartrefi gofal yn derbyn hyfforddiant dementia ychwanegol yn barhaus fel rhan o ddatblygu eu sgiliau a'u cymhwysedd, ac mae hyn yn elfen benodol o oruchwyllo ac asesu perfformiad.

Rhoddais groeso i ymwybyddiaeth a dealltwriaeth yr Awdurdod Lleol o bwysigrwydd hyfforddiant dementia yn ei ymateb cychwynnol i'r Angen Gweithredu yma, a hefyd i'r wybodaeth a roddwyd am y ddarpariaeth hyfforddiant gyfredol. Ond, codais bryder nad oedd hi'n glir sut y byddai goruchwyliaeth a gwaith asesu perfformiad yn cymryd hyfforddiant dementia i ystyriaeth.

Felly rwy'n croesawu'r ffaith bod yr Awdurdod Lleol wedi ymateb yn uniongyrchol i'r pryder hwn. Mae'r ymateb yn egluro bod sgiliau a chymwyseddau staff gofal yn cael eu gwerthuso trwy oruchwyliaeth rigolaidd, ac y bydd effaith hyfforddiant dementia yn cael ei monitro trwy sesiynau ymarfer myfyriol a gynhelir bob chwarter.

Mae gan y defnydd o oruchwyliaeth a sesiynau ymarfer myfyriol fel hyn y potensial i alluogi'r Awdurdod Lleol i nodi effaith yr hyfforddiant yma, ac a ydy'r holl staff sy'n gweithio mewn cartrefi gofal yn deall anghenion corfforol ac emosiynol pobl hŷn sy'n byw â dementia ai peidio.

Mae'r ymateb yn cynnwys amserlenni clir ar gyfer rhoi'r sesiynau goruchwyllo ac ymarfer myfyriol ar waith ac mae hefyd yn enwi unigolyn atebol a fydd yn gyfrifol am gwblhau'r camau. Dylai eglurder y dull hwn ganiatáu i'r gwaith hwn gael ei fonitro'n ofalus gan yr Awdurdod Lleol.

Angen Gweithredu 3.3

Casgliad Terfynol - Derbyniol

3.3 Dylid cymryd camau o ddifrif i annog defnyddio cynlluniau cyfeillio mewn cartrefi gofal, yn cynnwys prosiectau pontio'r cenedlaethau, a chefnogi preswylwyr i ddal eu gafael ar gyfeillgarwch sy'n bodoli. Mae'n

rhaid i hyn gynnwys sicrhau mynediad parhaus i gefnogaeth sy'n seiliedig ar ffydd ac i gymunedau diwylliannol penodol.

Mae'r ymateb cychwynnol i'r Angen Gweithredu yma gan yr Awdurdod Lleol fel pe bai'n dangos dealltwriaeth o bwysigrwydd cyfeillio ac mae'n darparu manylion am gynlluniau cyfeillio ar draws yr ardal. Ond, codais bryder mewn perthynas â'r ymateb cychwynnol, sef nad oedd yna dystiolaeth amlwg o gynlluniau cyfeillio penodol i bobl hŷn sy'n byw mewn cartrefi gofal.

Felly rwy'n croesawu'r ffaith bod yr Awdurdod Lleol wedi ymrwymo nawr i gynnal archwiliad o'r cyfleoedd cyfeillio sydd ar gael yng nghartrefi gofal yr Awdurdod Lleol ac y bydd yn cynnwys yr Angen Gweithredu yma fel rhan o'i raglen monitro ansawdd ar gyfer cartrefi annibynnol. Mae'r ymateb yn datgan y bydd yr ymarfer hwn yn nodi gwendidau mewn darpariaeth ac yn llywio'r agenda gwella. Mae gan y camau hyn y potensial i nodi gwelliannau ac ymestyn y ddarpariaeth cyfeillio fel bod pobl hŷn yn cael cefnogaeth i gael cysylltiadau cymdeithasol ystyrlon a bod y risg iddyn nhw ddioddef unigrwydd ac arwahanrwydd yn lleihau.

Ond, rhaid imi nodi bod gallu'r Awdurdod Lleol i wella cyfleoedd cyfeillio a chyflenwi'r deilliannau dymunol i bobl hŷn a amlinellir yn yr Angen Gweithredu yn dibynnu ar ansawdd y broses archwilio ac ansawdd y gwaith monitro ac unrhyw gamau ar gyfer gwella sy'n codi o ganlyniad i hynny. Ar ben hynny, rwy'n disgwyl y byddai'r archwiliad a'r gwaith monitro ansawdd a amlinellir yn yr ymateb yn cynnwys cyfeiriad penodol at fynediad i brosiectau pontio'r cenedlaethau, cymorth yn seiliedig ar ffydd a chymunedau diwylliannol penodol.

Mae'r ymateb yn cynnwys amserlenni clir ar gyfer rhoi'r sesiynau goruchwyllo ac ymarfer myfyriol ar waith ac mae hefyd yn enwi unigolyn atebol a fydd yn gyfrifol am gwblhau'r camau. Dylai eglurder y dull hwn ganiatáu i'r gwaith hwn gael ei fonitro'n ofalus gan yr Awdurdod Lleol.

Angen Gweithredu 5.6

5.6 Sefydlu Cynllun Gwella Cenedlaethol er mwyn gwella cartrefi gofal ble mae Awdurdodau Lleol, Byrddau Iechyd ac AGGCC wedi nodi ffactorau risg sylweddol a/neu barhaus ynghylch yr ansawdd bywyd

neu'r gofal a ddarperir i breswylwyr a/neu dorri hawliau dynol o bosibl.

Dylai'r tîm gwella cenedlaethol ddefnyddio rheolwyr cartrefi gofal profiadol, yn ogystal ag ymarferwyr eraill, er mwyn darparu cefnogaeth ddwys a thrawsffurfiol er mwyn codi safonau ansawdd bywd a gofal i breswylwyr yn ogystal ag atal a lliniaru risgiau i ddiogelwch yn y dyfodol.

Dylai'r gwasanaeth hefyd ddatblygu ystod o adnoddau a deunyddiau hyfforddi er mwyn cynorthwyo cartrefi gofal sy'n dymuno gwella o ran hunanddatblygu a gwelliannau parhaus.

Mae ymateb yr Awdurdod Lleol i'r Angen Gweithredu yma yn dangos yn glir ymrwymiad i ddatblygu Gwasanaeth Gwella Cenedlaethol, ac mae hefyd yn amlinellu ei ymrwymiad i wella iechyd a llesiant preswylwyr cartrefi gofal. Dylai hyn sicrhau bod gan gartrefi gofal y mae arnyn nhw eisiau ac angen gwella ansawdd bywd a gofal pobl hŷn fynediad i gyngor, adnoddau a chefnogaeth arbenigol sy'n arwain at well gofal a llai o risg.

Angen Gweithredu 6.2

Casgliad Terfynol - Rhannol

6.2 Dylai darparwyr cartrefi gofal, comisiynwyr ac AGGCC ddatblygu ffyrdd anffurfiol a systematig o sicrhau eu bod yn deall ansawdd bywd pobl hŷn yn well, drwy wrando arnynt yn uniongyrchol (nid drwy gwynion ffurfiol) a sicrhau y gweithredir ar y pryderon a leisir ganddynt.

Dylai adroddiadau blynyddol gael eu llunio ar sut mae adborth parhaus pobl hŷn wedi'i ddefnyddio i sbarduno gwelliant parhaus (gweler cam 6.10).

Mewn perthynas ag ymateb cychwynnol yr Awdurdod Lleol, er bod rhywfaint o ddealltwriaeth wedi'i ddangos o bwysigrwydd gwrando ar leisiau pobl hŷn, dywedais nad oedd digon o dystiolaeth ar sut yr oedd lleisiau pobl hŷn yn cael eu defnyddio fel sbardun ar gyfer newid yn eu hansawdd bywd a'u gofal.

Mae'r ymateb yn ymrwymo i gychwyn ar raglen gynhwysfawr o gyfweiliadau â defnyddwyr gwasanaethu am ansawdd y gwasanaethau a ddarperir, ac i gynnwys hyn fel mesur rheoli perfformiad allweddol. Ond, er fy mod yn croesawu'r ymrwymiad yma fel un dull ffurfiol o glywed barn pobl hŷn, ni ddarperir rhagor o wybodaeth am y math o 'gyfweiliadau' a gynhelir, na pha mor rheolaidd fyddan nhw. Dydw i ddim yn credu y byddai rhaglen o gyfweiliadau ynddi'i hun yn galluogi darparwyr a chomisiynwyr i wrando ar farn a phrofiadau'r holl bobl hŷn mewn dull anffurfiol a systemataidd.

Yn hytrach, mae yna risg y gallai'r dull hwn fod yn rhy ffurfiol neu yn rhy anaml i alluogi darparwyr a chomisiynwyr i wir ddeall ansawdd bywyd ac i weithredu ar unrhyw faterion a godir. Mae hefyd yn anodd deall sut y byddai'r Awdurdod Lleol yn sicrhau y bydd lleisiau a phrofiadau pobl hŷn, sydd efallai yn methu neu yn ei chael yn anodd cymryd rhan mewn cyfweiliadau, yn cael eu clywed ac y bydd yna ymateb iddyn nhw. Felly dydy hyn ddim yn rhoi'r sicrwydd llawn y mae arnaf ei angen y bydd barn pobl hŷn am eu hansawdd bywyd yn cael ei chasglu a'i rhannu ar sail reolaidd.

Ar ben hynny, er fy mod yn croesawu'r ffaith bod unigolyn atebol penodol a dyddiad ar gyfer dechrau'r rhaglen gyfweiliadau wedi'u cynnwys, dydy'r ymateb ddim yn cyfeirio at adroddiadau blynyddol ar sut mae adborth parhaus gan bobl hŷn wedi cael ei ddefnyddio i sbarduno gwelliannau parhaus.

Angen Gweithredu 6.7

Casgliad Terfynol - Derbyniol

6.7 Datganiadau Ansawdd Blynyddol yn cael eu cyhoeddi gan Gyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol mewn perthynas ag ansawdd bywyd a gofal pobl hŷn sy'n byw mewn cartrefi gofal a gomisiynir a chartrefi gofal yr Awdurdod Lleol. Dylai hyn gynnwys:

- argaeledd eiriolaeth annibynnol mewn cartrefi gofal
- ansawdd bywyd a gofal pobl hŷn, yn cynnwys cyfeiriad penodol at

- bobl hŷn sy'n byw â dementia a/neu sy'n colli defnydd o synhwyrâu
- sut mae hawliau dynol pobl hŷn yn cael eu cynnal mewn cartrefi gofal ar draws yr Awdurdod Lleol safbwyntiau pobl hŷn, eiriolwyr ac aseswyr lleyg ynghylch yr ansawdd bywyd a'r gofal a ddarperir mewn cartrefi gofal
- lleoliad daearyddol cartrefi gofal

Dylai manylion ychwanegol ynghylch gofynion adrodd yn ôl gael eu cynnwys fel rhan o'r Bil Rheoleiddio ac Archwilio

Rwy'n croesawu'r ffaith bod yr Awdurdod Lleol yn amlwg yn ymrwymo i gyhoeddi Datganiad Ansawdd Blynyddol gan y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol a fydd yn cynnwys gwybodaeth mewn perthynas ag ansawdd bywyd a gofal pobl hŷn. Dylai hyn sicrhau bod gan bobl hŷn fynediad i wybodaeth berthnasol ac ystyrlon am yr ansawdd bywyd a'r gofal a ddarperir gan gartrefi gofal, a bod pawb yn fwy agored a thryloyw mewn perthynas ag ansawdd cartrefi gofal a'r gofal y maen nhw'n ei ddarparu.